

РОБЪРТ ШЕКЛИ КАПАН ЗА ХОРА

Превод от руски: Саша Никифорова, 1975

chitanka.info

Настъпи Денят на Поземления Бяг — време на светли надежди и безутешни трагедии; ден, който олицетворяваше нещастния двадесет и първи век. Стийв Бакстър се опита, както и останалите претенденти, да се добере до Стартовата линия малко по-рано, но не пресметна добре времето и попадна в трудно положение. Докато тълпата беше достатъчно разредена, значката на Участник го избавяше и му помагаше да се придвижва нататък. Но и значката, и стоманените му мускули се оказаха съвършено безполезни, когато попадна в истински водовъртеж от хора.

Разполагаше всичко на всичко с шест минути и Стийв, пренебрегвайки риска, се вряза в тълпата, която беснееше, въпреки че властите току-що я бяха поръсили с транквилизатори. По лицето на Бакстър застина усмивка — единственото средство да пробие през тълпата. Сега вече виждаше Стартовата линия — платформа, издигната в Глиб парк в Джерси Сити. Другите претенденти вече се бяха събрали там. „Още двадесет ярда — помисли Стийв, — само това проклето стадо да не изпадне в паника!“

На пътя му сега имаше само едно препятствие, но най-опасното — сквернословецките дънгалаци с невиждащи очи. Пандемиолозите ги наричаха слипници^[1]. Наблъскани като сардели, реагиращи като единен организъм, тия хора не бяха способни на нищо друго освен на безразсъдна ярост и сляпо съпротивление срещу всеки, който се осмелеше да се провре през техните редици. Ноздрите им се издуваха свирепо, нозете им затрополиха още по-зловещо.

Нямаше време за размисли и Бакстър се втурна в най-гъстата тълпа. Върху му се посипа град от удари, в ушите му писна страхотното, фанатично „ур-р-р“. Безформените тела го притискаха и го душаха, душаха, душаха...

Спаси го музикалната уредба, която властите навреме се сетиха да включат. Древната и тайнствена музика — изпитано средство да се успокои и най-разгорещената глава — не измени и тоя път. Звуците ѝ спряха временно слипниците и Стийв Бакстър успя да достигне Стартовата линия.

Главният Съдия вече четеше Положението. Всички претенденти и мнозинството зрители знаеха този документ наизуст. Но законът изискваше Условията да бъдат публично оповестени.

— Господа! — четеше Главният. — Вие сте се събрали тук, за да вземете участие в Бяга за придобиване на държавни земи. Вие сте петдесетимата щастливци, избрани чрез публичен жребий между петдесетте милиона, регистрирали се в Южен Уестчестър. Бягът започва тук и ще завърши до Регистрационната линия на Поземленото Бюро на площад Таймзскуер, Ню Йорк. Ориентировъчната дължина на разстоянието е установените 5,7 мили. На претендентите се разрешава да изберат произволен маршрут, да се придвижват по, над или под земята, също и по вода. Задължително условие: претендентът е длъжен да финишира лично, подмени не се допускат. Първите десет финалисти...

Тълпата затаи дъх.

— ... ще получат по един акр земя, който преди това не е бил частно владение, заедно с къща и селскостопански инвентар. На всеки финалист и на най-близките му родственици се осигурява безплатно пътуване до собствения му участък. И този гореупоменат участък ще бъде предаден в собственост и владение на финалиста напълно безвъзмездно, като няма да бъде отчуждаван нито от него, нито от наследниците му, докато слънцето свети и водата тече!

При тия думи тълпата тежко въздъхна. На никого от скупчилите се в Глиб парк не се бе случвало да види неотчуждаем акр, да не говорим за това, че никому не се бе и присънвало да го владее. Акр земя, който принадлежи само на теб и твоето семейство, акр, който не трябва с никого да делиш — това беше недостъпно и за най-необузданото въображение.

— Трябва да ви заявя — продължи Съдията, — че правителството не носи никаква отговорност за смъртните случаи по време на състезанието. Аз съм упълномощен да съобщя, че според статистическите данни, средният коефициент на смъртност сред участниците в Поземления Бяг е около 68.9 процента. Всеки претендент може доброволно да смене кандидатурата си, но без да запазва право на участие в следващия Бяг.

Съдията изчака и известно време Стийв Бакстър преценяваше дали да не му сервира в лицето едно такова самоубийствено хрумване. Разбира се, и той, и Адел, и децата, и леля Фло, и чичо Джордж биха могли пак да живеят криво-ляво в уютната си едностайна квартирка в Ларчмъндския жилищен блок „Фред Алън“ наред с другите хора от

средна ръка. Та нали той, Стийв, ни най-малко не прилича на човек на действието, нито на главорез, нито на уличен побойник с космати юмруци. Бакстър имаше меки маниери, навикът да си поспива, явни признаци за задух и място на консултант в една солидна фирма. Защо му трябваше, кажете за бога, да се втурне слепешката срещу опасностите на Ню Йорк — най-мрачния и най-печалния знаменит град в света, истински каменни джунгли?

— Няма ли да загазиш в тая работа, Стийв? — прозвуча край него нечий глас като фантастично ехо на собствените му мисли.

Бакстър се обърна и видя до себе си Едуард Фрайхоф Сейнт-Джон, неособено приятния си съсед в Ларчмънд. Сейнт-Джон, който намекуваше, че притежава сведения, които силно повишавали шансовете му в Бяга по Манхатан — най-опасното място в света.

— Няма да успееш да се промъкнеш. Отдръпни се — каза Сейнт-Джон със своя противен, скърцащ глас. — Бъди добро момче, а за мен не бери грижа. Е, какво реши, сладурче?

Бакстър поклати отрицателно глава. Той не се причисляваше към храбреците, но по-скоро би умрял, отколкото да отстъпи на Сейнт-Джон. Опита се да пропъди всичките си досегашни мисли. Какъвто и обрат да приемеха следващите събития, той вече не можеше да живее както преди. Съгласно приетото предния месец Изменение на Закона за местожителството на увеличилите се семейства, Стийв бе принуден да приеме под покрива си трите неомъжени братовчедки и една вдовствуваща леля, чиято сутеренна едностайна квартира в Лейкс-Плексидския индустриален квартал се оказа сметена от лицето на земята от новия тунел Олбани — Монреал.

Дори с прилагането на противошокови убождания десет души в една стая са много. Той просто е принуден да спечели земления участък!

— Ще бягам — спокойно заяви Бакстър.

— О кей, пиленце — проскърца Сейнт-Джон и зло изражение изкриви жестокото му, сардонично лице. — Пенй се после на себе си!

— Господа, на старт! — извика Главният Съдия.

Претендентите замълчаха и се строиха на Стартовата линия с присвити очи и плътно стиснати устни.

— Внимание!

Мускулите на петдесет чифта нозе се напрегнаха, петдесет изпълнени с решителност съперници се наклониха напред.

— Марш!

И стартът за Бяга бе даден.

Ултразвукова сирена временно парализира тълпата наоколо. Претендентите се провряха между застиналите тела и с максималната възможна скорост преминаха край дългите редици задръстени автомобили. После участниците се разделиха, но повечето се отправиха на изток, към реката Хъдзън и зловещия вид на града, който лежеше на отсрещния бряг, полускрит от мръсен дим.

Само Стийв Бакстър не зави на изток.

Единствен от претендентите той се отправи на север, към моста Джордж Уашингтън.

В далечния Ларчмънд Адел Бакстър следеше Бяга по телевизията. Тя неволно възкликна.

— Мамо, мамо! — закрещя осемгодишният ѝ син Томи. — Той зави на север, към моста! А мостът е затворен, татко няма да може да мине оттам!

— Не се тревожи, скъпи — рече Адел. — Баща ти знае какво върши.

Тя говореше с увереност, която не изпитваше. И когато фигурата на съпруга ѝ се загуби в тълпата, тя се настани пред телевизора, за да чака... и да се моли.

* * *

Семената на тази проблема бяха посети още в двадесети век, но страшната им реколта бе събрана сто години по-късно. Извърши се демографски взрив — населението се удвои и се учетвори. Нищо не можеше да спре развитието на този процес. И хората се плодяха все повече и повече и все по-тясно ставаше по Земята, замърсяваха въздуха и водата.

Увеличението на населението повлече след себе си качествени изменения в живота на хората. Някога приключенията и опасностите са били свързани с незаселените територии — високи планини, сурови пустини, излъчващи изпарения джунгли. Но в началото на двадесет и

първи век приключенията и опасностите се ширеха в чудовищните, неуправляеми свръхградове. Една експедиция в Ню Йорк или Чикаго криеше по-голям риск, отколкото, да кажем, в миналото криеше едно изкачване на Чомолунгма или пътешествие към изворите на Нил.

В този свят — консервна кутия, най-драгоценното съкровище беше земята. Правителството сметна за целесъобразно да я подели чрез регионални жребии, кулминация на които стана Поземленият Бяг. Смяташе се, че този Бяг е справедлив и интересен.

Освен това твърде високо се ценеше голямата относителна смъртност сред претендентите. Въпреки че в абсолютни цифри тя не бе толкова висока, за задъхващия се от пренаселеност свят и това беше отдушник...

* * *

От момента на старта бяха изминали три часа. Стийв Бакстър включи транзистора и чу съобщенията от разстояние. Първата група претенденти бе достигнала Холанд тунел, откъдето въоръжени с палки полисмени я върнаха. Други, по-хитри, бяха избрали околния път към Стайтън Айланд и сега бяха близко до моста Верзано. Едуард Фрайхоф Сейнт-Джон, който се промъкваше сам, тикаше под носа на всеки срещнат значката на представител на кметството и така премина барикадата на Линкълн тунел.

Доиде време Стийв Бакстър да играе ва-банк. С решителен израз той храбро пристъпи на територията на лошата слава — свободното независимото пристанище Хобокен.

Над Хобокенския бряг се спускаше здрач. Пред Стийв в светлината на лунния сърп стояха едно до друго спретнатите бързоходни корабчета от хобокенската флота на контрабандистите. Някъде по палубите вече бе привързан товарът — кашони цигари от Северна Каролина, ликьор от Кентъки, портокали от Флорида, наркотици от Калифорния, оръжие от Тексас... Всеки сандък носеше официално клеймо „Контрабанда. Налогът заплатен“. Да, в тоя злосчастен век, притиснатото в менгеме правителство бе принудено да облага с налози дори нелегалните предприятия, като им придаваше полулегален статус.

Като избра грижливо момента, Бакстър скочи на палубата на едно корабче и залегна между дъхавите бали с марихуана. Катерът бе готов да отплава всяка минута. Само да не го открият през краткия рейс през реката...

— Ей, ти, какъв дявол търсиш тук?

Помощник-машинистът, който неочаквано се появи от кубрика^[2], налетя на Бакстър. Чул виковете му, на палубата се изсипа целият екипаж. Пред тая жестока, разпасана банда всички трепереха — убийството за тях бе нищо работа. Бяха от този род престъпници, които разграбиха Учкохен преди няколко години, подпалиха Форт Ли и мародерствуваха из целия път до Инглуудските врати. Пощада от такива не чакай — Стийв Бакстър знаеше това. Но с великолепно хладнокръвие той каза:

— Господа, непременно трябва да се прехвърля на отсрещния бряг на Хъдзън, с ваше позволение.

Капитанът на контрабандистите, як метис с обезобразено от белези лице и стоманени мускули, отскочи назад и се разсмя.

— Прехвърлете го на този бряг! — изрева той на грубо хобокенско наречие: — Ти момче, ни бъркаш с ония от Кристъфър Стрийт!

— Моля ви, сър! Аз се надявах...

— В гроба ще те закарат твоите надежди!

Екипажът оглушително се разкикоти, горд с остроумието на капитана си.

— Готов съм да ви заплатя за превоза — сдържано и с достойнство заяви Стийв.

— Виж ти, готов бил да заплати! — изрева капитанът. — Силен, а! Само че тия ние ги возим без спиране до бързея, а оттам — с главата надолу!

Моряците се смееха до скъсване.

— Коуто е писано, няма да се отърве — рече Стийв. — Тогава поне ми позволете да напиша два реда до жена ми и децата.

— Имаш красавица и малчугани, а? — запита капитанът. — Защо мълча досега? Някога и на моя врат висеше семейство, но измряха всички от този кучешки живот. Налегнаха ги някакви пъпки и — край!

— Искрено съжалявам — чистосърдечно му съчувствува Бакстър.

— Ъхъ — измърмори капитанът и изразът му се смекчи.

Пред него се тикна някакъв дребосък.

— Ей, капитане, да го цапардосаме по-бързичко и да отплуваме, докато не е изгнила марихуаната.

— Кому заповядваш ти, крастава муцуно! — разяри се капитанът. — Бог ми е свидетел, марихуаната ще си гние, докато аз лично не кажа „добре“! А момъка няма да го цапардосаме. Ще свършим едно добро дело, да ме тресне гръм, ако не стане, както казвам! — Той се обърна към Бакстър. — Ще те отведем, гълъбче. Да, ще те отведем, жив и здрав да останеш!

И тъй, засягайки слабата струна в душата на капитана, Стийв беше спасен. Контрабандистите отплуваха, корабчето поведе борба с мръсните сивозелени вълни на Хъдзън.

Но не дълго свири музиката за Стийв Бакстър. Насред реката, щом нагазиха във федерални води, нощният мрак се разкъса от мощни прожектори и неприятен глас им заповяда да спрат. Злата съдба ги фрасна по носа с патрулните кораби.

— Вдън земя да пропаднат! — ревеше капитанът. — Да вземат налози и да убиват — друга работа нямат! Но ще им покажем кои сме. На оръжие, момчета!

Моряците бързо свлякоха брезента от картечниците, а двата дизела на катера призивно изреваха. Като лавираше изкусно, контрабандисткият кораб стремително се носеше към спасителния нюйоркски бряг. Но патрулният кораб с огромна скорост цепеше напъряко и те бяха безсилни пред неговата четиридъймова картечница. Преките попадения не оставиха и следа от преградата на носа, превърнаха рубката на трески, отсякоха върха на фог-щага, разбиха фалите на бизана на десния борд.

Позорно да се предадат или смърт — очевидно нямаше друг изход. Изведнъж затрещя гръмкият глас на капитана:

— Дръжте се, момчета! — зави той. — Задуха западният вятър!

Куршумите се сипеха като град около него. И внезапно от запад се понесе огромен непроницаем облак дим и ги обгърна изцяло с черните си пипала. Пробитото тук-там корабче се измъкна от бойното поле. Хвърляйки противогазите, бандитите се поклониха с благодарност към димящите, потънали в смет земи на Секокас. Както забеляза капитанът, лош е само оня вятър, който не носи полза...

След половин час те акостираха на кея до Седемдесет и девета улица. Капитанът се прости със Стийв и му пожела успех. И Стийв Бакстър продължи своя път.

Широкият Хъдзън остана назад. Според последните съобщения, той доста бе изпреварил останалите претенденти, дори и Едуард Фрайхоф Сейнт-Джон, който просто не можеше да намери изход от лабиринта, който завършваше в Ню Йорк Линкълн тунел. Когато чу съобщението, Бакстър реши, че вече работата му е в кърпа вързана.

Но оптимизмът му беше преждевременен. Ню Йорк бе окършвал и по-силни. Той не знаеше, че главните трудности го чакат напред.

* * *

Стийв реши да си отдъхне. Като подремна малко върху задната седалка на един захвърлен автомобил, той продължи на юг по Уестенд авеню. Разсъмваше се. Огромните зъбери на Манхатанската кула се извисяваха нагоре, а над тях като на фантастичен гоблен снопове телевизионни антени се вплитаха в оловносивото небе. Бакстър гледаше тази картина и си представяше какъв ли е бил Ню Йорк преди сто години, в онова благодатно и безгрижно време преди демографския взрив.

Рязко го изтръгнаха от замислеността му. Като че изпод земята пред него изникнаха няколко души. Бяха с маски, с широкополи черни шапки и въоръжени до зъби. Видът им беше съвсем злодейски, но същевременно крайно живописен.

Един от тях — очевидно главатарят — пристъпи напред. Това беше старец с неправилни черти на лицето, гъсти черни мустаци и мрачни, възпалени очи:

— Чужденецо — рече той, — покажи ни пропуска си.

— Аз — Бакстър се запъна. — Нямам пропуск.

— Виж ти, дявол взел го! — гракна старецът. — Аз съм Пабло Стайнмец и аз единствен издавам пропуска за целия окръг, но не си спомням да съм виждал физиономията ти из тоя край.

— За пръв път идвам тук — потвърди Бакстър. — Нищо не искам, само да премина.

Бандитите се ухилиха и се подбутнаха един друг. Пабло Стайнмец почеса необръснатата си брада и рече:

— Да, синко, излиза, че ти искаш да преминеш през частно владение без разрешение на собственика, в дадения случай аз. Следователно ти си нарушил правата на собственика. И нека смее някой да възрази, че не е така!

— Какво частно владение би могло да има в самия център на Ню Йорк? — запита Стийв.

— Мое, ето какво. Щом съм казал мое, значи е мое — проръмжа Пабло, поглаждайки дулото на своя уинчестър. — Това е твърде просто, чужденецо, затова или плащай, или ще развеселим народа.

Бакстър бръкна с ръка за портфейла си, но усети само празнина. Очевидно капитанът на контрабандистите при раздяла все пак бе дал воля на неизменните си навици и бе спуснал ръка в джоба му.

— Нямам у себе си пари — измънка Бакстър. — По-добре да се върна обратно.

— Напред или назад, все един дявол е, това е частно владение — заяви Стайнмец, като поклати глава. — Плащай или ще развеселим народа.

— Нищо не мога да направя, щом трябва, ще ги развеселим — примири се Бакстър. — Имате ли си любима игра?

— Имаме — потвърди старецът. — Ти ще бягаш, а ние ще стреляме в тебе поред, като се целим само в тила ти. Които те улучи, той печели.

— Но това е нечестно — възрази Бакстър.

— Е, малко ще ти е трудничко, младежо — ласкаво се съгласи Пабло. — Но законът си е закон дори и при нас. И той гласи: ако краката са достатъчно бързи, за да те изведат на свобода...

Бандитите се хилеха и се подбутваха. После разтвориха кобурите и килнаха широкополите си черни шапки назад. Бакстър се готвеше да бяга от смъртта...

— Стойте! — извика в този миг женски глас.

Бакстър се извърна и видя червенокоса девойка, пред която бандитите се отдръпнаха. Тя носеше костюм на тореадор. Екзотичното облекло подчертаваше дръзката ѝ красота. В косите ѝ аленееше книжна роза, наниз изкуствени перли обвиваше изящната ѝ шия. Нито наяве, ни насън Стийв не беше виждал такава красота.

Пабло Стайнмец се намръщи.

— Флейм! — изрева той. — Проклятие! Какво си намислила?

— Дойдох да попреча на забавата ви, татко — хладно изрече девойката. — Оставете ме да поговоря с тоя тип.

— Няма каква да разговаряте — измърмори Стайнмец. — Бягай, чужденецо!

— Не мисли и да се помръднеш, чужденецо! — извика Флейм и в ръката ѝ се появи мъничък револвер.

Баща и дъщеря се гледаха свирепо един друг.

Старият пръв не издържа.

— Вдън земята да потънеш! Флейм, прибери оръжието — предложи той миролюбиво. — Законът си е закон дори и за тебе. Затова нарушителят на моите права, щом не може да плати, нека поне ни позабавлява малко.

— Няма да го бъде! — заяви Флейм. Тя измъкна сребърна монета от двадесет долара. — Ето ви откупа — тя хвърли монетата в краката на Пабло. — Да тръгваме, чужденецо.

Девойката хвана Стийв подръка и го поведе със себе си. Бандитите гледаха след тях и се подбутваха, докато Стайнмец не ги изгледа под вежди. Старецът поклати глава, почеса се по ухото, изсекна се и изръмжа:

— Е, какво можеш да сториш с това момиче!

Думите му бяха пропити от бащинска нежност.

* * *

Над града се спусна нощ и бандитите разположиха лагера си на ъгъла на Шестдесет и девета улица и Уестенд авеню. Хората се отпуснаха непринудено около запаления огън. На шиша се печеше сочно парче месо, в обемистия котел вряха прясно замразени плодове. Пабло се присламчи към манерката с мартини. Някъде в мрака самотен пудел с вой призоваваше другарката си.

Стийв и Флейм седяха встрани. Очарованието на тази нощ, тишината (ако не се смята далечният рев на боклуковозите) действуваха и на двамата. Ръцете им се срещнаха и останаха една о друга. Накрая Флейм каза:

— Стийв, аз харесвам ли ти? Кажи!

— Разбира се, че ми харесваш — отвърна Стийв и я прегърна през раменете.

— Знаеш ли — рече девойката, — аз мислех... — Тя срамежливо замълча. — Ах, Стийв, забрави тоя Бяг, това е самоубийство! Остани тук с мене! Аз имам земя, Стийв, честна дума, цели сто квадратни ярда в нюйоркската централна сортировъчна! Ти и аз, Стийв, бихме могли да я обработваме заедно.

Каква съблазън! Незабравимата красота и гордата натура на Флейм Стайнмец, дори без споменаването на земята, лесно би могла да покори сърцето на всеки мъж. За частици от секундата Стийв се поколеба.

Но после верността взе връх. Разбира се, Флейм е романтично създание, vyplътена поезия, за която мнозина само биха мечтали. Но Адел... Адел, в която бе влюбен от детинство, беше негова жена, майка на децата му, търпелива спътница в живота му. За човек с характера на Стийв Бакстър просто не съществуваше друг избор.

Властната девойка не беше свикнала да ѝ отказват каквото и да било. Разгневена като ранена лъвица, тя заплашваше да изтръгне сърцето на Стийв, да го оваля в брашно, да го изпече на бавен огън и да го изяде. Огромните ѝ очи светнаха, тя трепереше от ярост.

И все пак той запази спокойствие, неумолимост и вяност към убежденията си. Тогава Флейм с внезапна тъга разбра, че никога не би zalюбила тоя човек, ако той не притежаваше тези прекрасни качества, заради които нейните желания ще останат неизпълнени.

Затова сутринта, когато скромният пътник отново заговори за тръгване, тя не го задържа. Дори успокои разярения си баща, който крещеше, че Стийв е идиот, какъвто рядко се среща, и би трябвало да го задържат насила за собственото му добро.

— Безполезно е, татенце, нима не разбираш? — говореше Флейм. — Той трябва да живее така, както сам иска.

Пабло Стайнмец измърмори още нещо и се успокои.

Отчаяната одисея на Стийв Бакстър продължи.

* * *

Той потъна в деловите квартали, ослепен от неонов мълнии, оглушен от непрестанния шум на огромния град. Най-сетне Бакстър навлезе в зоната на безбройните знаци:

ЕДНОПОСОЧНО ДВИЖЕНИЕ!

ПРЕСИЧАНЕТО ЗАБРАНЕНО!

НЕ ПРЕМИНАВАЙ ОСЕВАТА ЛИНИЯ!

ЗАТВОРЕНО В ОФИЦИАЛНИ И ПРАЗНИЧНИ ДНИ!

ЗАТВОРЕНО В ДЕЛНИЧНИ ДНИ!

САМО НАЛЯВО!

Мотаейки се из тоя лабиринт от противоречещи си едно на друго разпореждания, той попадна в безкрайния район на нищетата, известен под името Централ парк. Всичко наоколо, додето поглед стига, всеки квадратен фут бе зает от жалки колиби, бедняшки палатки и зловонни подозрителни заведения. Неговото внезапно появяване сред озверените обитатели на парка предизвика размяната на реплики, които не предвещаваха нищо добро. Бяха си втълпили, че е санитарен инспектор, че е дошъл да засипе маларийния им кладенец и да мъчи краставите им деца с ваксинации. Обкръжи го тълпа, която размахваше тояги и изригваше заплахи.

За негово щастие в този момент някъде стана късо съединение и паркът потъна в тъмнина. Той се възползува от възникналата паника и благополучно се измъкна.

Озова се в друг район, където всички знаци и указатели бяха смъкнати отдавна, за да удрят с тях чиновниците от Управлението за налози. Дори компас не би го извел оттук поради близостта на огромната маса железни отпадъци — всичко, което бе останало от легендарното нюйоркско метро.

Стийв Бакстър разбра, че се е заблудил безнадеждно. И все пак търсеше изход. Ден след ден бродеше по еднообразните улици без имена, покрай безкрайните домове, планини от счупени стъкла, автомобилни гробища и купища отпадъци. На въпросите му жителите отвърщаха с мълчание, смятайки го за агент на ФБР. Лутайки се, той се мъknеше без сили да си намери ядене и питие, като се боеше да спре, за да не бъде стъпкан от тълпата.

Веднъж някакъв благодетел го спря точно в мига, когато Стийв се канеше да пие от фонтана замърсена вода. Този мъдър сивокос старец го отведе в колибката си от слепени вестници, разположена

близо до обраслите с мъх руини на линкълнския център. Той посъветва Бакстър да захвърли болезнените си стремежи и да посвети живота си на делото за подпомагане на безчислените нещастни подивяващи хора, които страдат около него.

Идеята безспорно беше благородна и Стийв вече беше мислил да ѝ служи. Но сега за щастие или нещастие той чу по допотопния „Халикрафтър“ на своя благодетел последните съобщения за хода на Бяга.

Много претенденти бяха посрещнали съдбата, подготвена им от урбаносинкразията. Едуард Фрайхоф Сейнт-Джон бе попаднал в затвора за нарушаване на санитарните правила от втора степен. Групата, която бе пресякла моста Варезано, бе изчезнала в засипаните от сняг бастиони на Бруклинския хълм и оттогава нямаше за нея ни вест, ни кост.

Бакстър разбра, че все още съществува шанс за него.

Той шумно пое въздух и отново се почувствува претендент. Дори го овладя известна самоувереност, по-опасна от най-дълбоката депресия. Защото възмездие дойде твърде скоро.

Той се движеше бързо по Четиридесет и девета улица към Осмото авеню. Пресичайки платното, Стийв съвсем не навреме се размечта и не забеляза, че светофарът светна зелено. Разбра това късно по глухия зловещ рев. Шофьорите, вбесени от дните на уморително чакане в задръстването, не обръщаха внимание на дребните препятствия и натиснаха едновременно педалите на акселераторите си. Разяреното автомобилно стадо се втурна право върху Стийв Бакстър.

Да се добере до тротоара нямаше никаква възможност — Осмото авеню бе твърде широко. Съобразявайки трескаво, за по-малко от половин секунда Бакстър отвори капака на най-близкия люк и се тикна под земята. Отгоре се носеха съкрушителни удари на сблъскващи се автомобили и скърцането на смачкан метал.

Стийв се промъкна напред по канализационната мрежа. Преплетените ѝ галерии бяха плътно населени, но в сравнение с надземните пътища — далеч по-безопасни. Само веднъж преживя неприятни минути, когато от утаителя го обля зловонна вълна.

Ожесточен от безредието, Стийв измъкна насила от някакъв тип едно каное — предмет от първа необходимост в тия подземни канали. Като се отблъскваше настървено о стените, той доплува до ъгъла на

Четиридесет и втора улица и Осмото авеню, преди да започне внезапно наводнение.

Да, сега до дългоочакваната му цел имаше само една стъпка. Още един квартал, само един квартал и той ще се намери на Таймзскуер в Поземленото бюро!

Но в този момент се натъкна на последното поразително препятствие, което подписа смъртна присъда на мечтите му!

Насред Четиридесет и втора улица, простирайки се безкрайно (както му се стори), на север и на юг, се извисяваше стена. Това гигантско съоръжение бе израснало за една нощ, с обикновената и общоприета скорост на строителството. Бакстър разбра, че този гигантски Жилищен блок е за осигурените. До Таймзскуер сега можеше да се добере само ако избиколи по Куинзбътери тунел и по Източната Тридесет и седма улица.

А според пресмятанията му новият маршрут би му отнел не по-малко от три седмици и ще трябва да прекоси неизследвания Хармънт. Стийв разбра, че за него Бягът бе свършен. Той с тъга включи малкия си транзистор.

Четирима претенденти вече бяха в Поземленото бюро. Петима други се намираха само на няколко стотин ярда от целта и безпрепятствено се приближаваха към нея от юг. И — това окончателно го уби — чу, че Едуард Фрайхоф Сейнт-Джон, амнистиран от самия губернатор, си проправя път към Таймзскуер от изток.

И в тази най-черна минута от живота на Стийв Бакстър върху рамото му легна нечия ръка. Той се обърна и видя Флейм Стайнмец.

Да, тази чудесна девойка не можа да забрави своя гост с тих глас. Без да слуша уговорките на пияния си баща, тя тайно следеше всяка крачка на Стийв и в критичния момент му дойде на помощ. Този мек, спокоен човек (както тя осъзна) значеше за нея повече от гордостта ѝ, повече може би и от самия ѝ живот.

А какво е някаква си там стена за дъщерята на главатаря на прочутата шайка? Ако тази стена не може да бъде избиколена или да се прокопае под нея, значи трябва да се мине през нея! Флейм мъкнеше въже, специални ботинки, куки, котки, чукове — пълен комплект алпийско снаряжение. Тя бе решила да даде на Бакстър шанс — нека

се изпълни съкровено му желание! — а тя, Флейм, ще стои до него, без да слуша възраженията му.

Тяло до тяло се катереха те по гладката като стъкло повърхност. Грозяха ги хиляди заплахи — птици, летателни апарати, полицейски снайпери, — всички опасности на неуправляемия град.

Измина пълна с рискове вечност. Те се добраха до покрива и започнаха спускането по другата страна, когато изведнъж... Флейм стъпи накриво!

С ужас гледаше Стийв как крехката девойка пада на Таймзскуер, как загива, пронизана от иглата на автомобилна антена. С всичката възможна бързина Бакстър се спусна надолу и рухна на колене пред тялото ѝ, обезумял от мъка.

... Силни ръце изправиха Бакстър на крака. Той тъпо се вгледа в доброто червендалесто лице на чиновника от Поземленото бюро.

Изобщо не можеше да проумее, че Бягът е завършил за него. Като насън чуваше, че наглата надменност на Сейнт-Джон е предизвикала в Бирманския квартал бунт сред твърде горещото население и той се принудил да потърси убежище в развалините на Обществената библиотека, като и досега не можел да се измъкне оттам.

Но злорадството не беше в характера на Стийв Бакстър. Най-накрая той постигна целта, пристигна навреме в Поземленото бюро и по този начин направи заявка за последния свободен акр земя. Успехът му костваше титанични усилия, изпитания и един млад живот.

* * *

Времето лекува. След няколко седмици мислите на Стийв вече не се връщаха към трагичните събития на последния Бяг. Самолетът го отведе безплатно със семейството му в град Корморан в планините Сиера Невада. От Корморан вертолетът ги пренесе право до целта. Сухият представител на Поземленото бюро ги поздрави с успеха и им показа новия имот.

Заобиколена от ограда, земята лежеше пред тях на почти отвесния планински склон. Наоколо се ширеха точно такива оградени акри — чак до самия хоризонт. Доскоро тук разработваха открито

някакви полезни изкопаеми. Напращената в миши цвят земя бе осеяна с ровини и ями. По нея не растяха нито дървета, нито цветя, ни трева дори. Затова пък, както бяха обещали, имаше дом, или по-точно къщурка. Можеше с увереност да се твърди, че тя ще издържи до първия проливен дъжд.

Няколко минути Бакстър я оглежда мълчаливо. После Адел не издържа и въздъхна:

— Ох, Стийв!

— Зная!

— Това е нашата нова земя.

Стийв кимна.

— Тя... тя не се вижда много добре — запъна се той.

— Не се вижда? — повтори Адел. — Е, че какво! Главното е, че е наша. Наша, Стийв! Цял акр! Ние ще съумеем да отгледаме нещичко, скъпи!

— Отначало ще трябва...

— Знам, знам. Естествено отначало ще я приведем в ред, а после ще я засадим и ще събираме реколта. Ние ще живеем, Стийв! И то как! Нали?

Стийв мълчаливо гледаше тази скъпо спечелена земя. Децата — Томи и светлокосата мъничка Амелия, вече играеха в пръстта. Представителят на бюрото се окашля и каза:

— Вие знаете, че още не е късно да се откажете.

— Какво, какво? — стресна се Стийв.

— Имате право да се откажете от земята и да се върнете във вашата градска квартира... Искам да кажа, че някои смятат, че тук е твърде запуснато, диво, не точно онова, което биха искали да имат...

— Не, Стийв, не бива! — простена жена му.

— Не, татенце, не! — заплакаха децата.

— Да се завърнем? Никога! — заяви Стийв. — Това и през ум не ми е минавало. Аз само мислех, че никога не съм виждал толкова много земя наведнъж.

— Разбирам ви — съгласи се представителят. — Тук съм вече двадесет години и това зрелище още ме поразява.

Стийв и Адел не можеха да откъснат очи от владението си. Чиновникът се поокашля и каза:

— Вие вероятно не се нуждаете повече от моите услуги. — Той неусетно се отдалечи.

Адел отново въздъхна.

— Ах, Стийв! Всичко това е наше! И ти го спечели за нас, ти сам, Стийв!

Устните на Стийв се свиха, но отговори спокойно:

— Не, скъпа, не сам. Това не е по силите на един човек. Мене ми помогнаха.

— Кой, Стийв? Кой ти е помогнал?

— Някога ще ви разкажа — отвърна той. — А сега да идем у дома.

Ръка за ръка те се отправиха към своята къщурка. Далеч зад тях слънцето залязваше в мрака на лосанжелоския дим. Едва ли в тази история от втората половина на двадесет и първи век би могло да има по-щастлив край...

ПОСЛЕСЛОВ КЪМ РУСКИЯ ПРЕВОД

Едва ли наистина тази история от втората половина на двадесет и първи век би могла да има по-щастлив край... Защото, ако вярваме на Робърт Шекли, един от най-изтъкнатите американски фантасти, бъдещето изобщо предвещава на човека твърде малко хубави неща. А и човекът от двадесет и първи век, представен от Шекли, е твърде жалък и слаб. Единствено отчаянието кара героя да вземе участие в безумния Бяг и дори самата му победа се превръща в нелеп фарс — спечелено е само късче камениста земя на почти отвесен планински склон, с колиба, която ще издържи само до първия проливен дъжд. Да, не особено весела прогноза; не е весело това бъдеще за американския автор.

Но само за бъдещето, точно за бъдещето ли става дума в разказа? Струва си да се върнем още веднъж към думите на автора: „Семената... бяха посети още в двадесети век, но страшната им реколта бе събрана сто години по-късно“. И най-вероятно страшното пренаселение не е нищо повече от една фантастична предпоставка, хипербола, която позволява на Шекли като под гигантско увеличително стъкло да покаже на своите читатели това, което става около тях днес. Ако в двадесет и първи век контрабандата става полузаконен бизнес, облагаем, както всеки бизнес с налози, не се ли е

случило това, защото и днес вече полицаите понякога „сътрудничат“ с гангстерите и получават дела си от „работата“? А ако посред бял ден в огромния град може да бъде убит човек само защото се е появил на улицата, където никой не го познава, не е ли, защото днес, в двадесети век, в най-цивилизованата страна на капиталистическия свят броят на престъпленията неотклонно расте?... Ето някои от „семената“, за които говори Шекли. И ако днес не се обърне внимание на тях, утре те могат да причинят именно тази безрадостна картина, която представлява „Капан за хора“.

На пръв поглед разказът изглежда твърде песимистичен. Но читателите, които добре познават творчеството на Шекли, знаят: писателят никога не изоставя вярата си в Човека, в това хубаво, с което Човекът може да се гордее. И още — Шекли трябва да се чете твърде внимателно; той не обяснява на читателя всичко докрай, той го подканва да мисли успоредно с автора, самостоятелно да направи един или друг извод. И внимателният читател на „Капан за хора“ разбира, че и в тази си творба Робърт Шекли е верен на своите убеждения. Ето: Човекът, герой на разказа, преодолява едно след друго всички препятствия, проявява в критичните мигове мъжество, присъствие на духа, издръжливост. Той сам не допуска, че ще успее да издържи подобно изпитание. Но ето че на помощ му идва друг Човек и жертвува живота си, за да помогне на Стийв Бакстър да достигне целта... И нищо, че победата на героя е тъй жалка, незначителна. Не се ли превръща тя под перото на писателя в символ на победата въобще? Победата на Човека над тези, които му пречат да живее, на Човека, способен да премине през всякакви препятствия.

[1] Слипници — от глагола „слийп“ — спя. ↑

[2] Кубрик — помещение за матросите. ↑

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 21, 22, 23/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.